

Проведене дослідження закладає цікаву та важливу основу для проведення подальшого вивчення ефективності застосування помилування.

Список використаних джерел

1. Таволжанський О. В, Дейнека В. С. Кримінологічний аспект рецидивної злочинності. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) [та ін.]. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2016. Вип. 77. 228 с. URL: <http://www.apdp.in.ua/v77/28.pdf> (дата звернення: 28.08.2018).

УДК 343.9

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ПРОТИ ІНКАСАЦІЇ ГРОШОВИХ КОШТІВ ШЛЯХОМ РОЗБОЮ

Варшавець Я.Л., здобувач, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Varshavets Y.L. SOCIAL-LEGAL PROVISIONS AND PROCEDURAL PROCEDURE FOR THE FIRST DEVELOPMENT OF CRIME CLAIMS AGAINST CIRCULATION INCASCINATION BY SUCCESS

Анотація. Статтю присвячено визначенню соціально-правових підстав здійснення досудового розслідування злочинів, вчинених проти інкасації грошових коштів шляхом розбою, а також проблеми дотримання процесуального порядку початку досудового розслідування такого виду злочину. Автором зроблено акцент на стадії досудового розслідування, що розуміє під собою розв'язання питання про формування і формулювання обвинувачення, яке передається прокурором до суду. Розкривається питання щодо встановлення обставин, що перешкоджають притягненню певної особи як обвинуваченого, а також тих підстав, за якими воно закривається.

Ключові слова: досудове розслідування, злочин, інкасація грошових коштів, розбій, Єдиний реєстр досудових розслідувань

Article is devoted to definition of social legal grounds of implementation of pre-judicial investigation of the crimes committed against collection of money by robbery and also a problem of observance of a procedural order of the beginning of pre-judicial investigation of such type of crime.

The author has separately paid attention to the first stage of pre-judicial investigation, namely to its beginning. Also, the emphasis on purpose of a stage of pre-judicial investigation which understands as itself(himself) the solution of a question of formation and a formulation of charge which is brought by the prosecutor to trial is placed. The question of establishment of the circumstances interfering involvement of a certain person as the defendant and also those bases on which it is closed reveals. If the circumstances exempting the person from criminal liability are during the investigation established, then business has to be directed to court.

The perspective of information about registrars and users who are included in the reference book of organizational structure the Register on each body of pre-judicial investigation and prosecutor's offices reveals.

The author has generalized proceeding decisions, according to the Criminal procedural code of Ukraine, subject to obligatory entering into the Unified register of pre-judicial investigations, namely: date of receipt of the statement, message about criminal offense or identifications from other source of circumstances which can demonstrate commission of criminal offense; surname, name, middle name (name) of the victim or applicant; other source from which circumstances which can demonstrate commission of criminal offense are found; a summary of circumstances which can demonstrate commission of criminal offense brought the victim, the applicant or revealed from other source; preliminary legal qualification of criminal offense with the indication of article (a part of article) of the law of Ukraine on criminal liability; surname, name, middle name and position of the official who has entered data in the Register and also the investigator, the prosecutor who has entered data in the Register and/or I have begun pre-judicial investigation; other circumstances provided by the provision on the Unified register of pre-judicial investigations.

Keywords: pre-trial investigation, crime, cash collection, robbery, Uniform registry of pre-trial investigations

Після вчинення будь якого злочину взагалі і розбійного нападу проти інкасації грошових коштів зокрема, відкривається кримінальне провадження, підставою для якого є заява чи повідомлення про його вчинення.

Така заява чи повідомлення з моменту прийняття відповідним органом до початку досудового розслідування проходить три етапи:

- 1) прийняття та реєстрація заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення;
- 2) перевірка заяви (повідомлення), яка полягає у з'ясування наявності (чи відсутності) ознак злочину, передбаченого Особливою частиною КК України;
- 3) внесення відомостей до ЄРДР, що означає початок розслідування [4, с. 8].

Єдиний реєстр досудових розслідувань, за визначенням Столітнього А.В., «це упорядкована ієрархічна інформаційно-аналітична база електронних процесуальних документів, що забезпечує фіксацію, зберігання, захист, облік, пошук та узагальнення відомостей про кримінальні правопорушення осіб, що їх вчинили, рішень слідчого чи прокурора, хід та результати досудового розслідування і використовується для аналізу загальних даних, формування звітності та надання інформації про відомості внесені до Реєстру» [13, с. 135-136].

Дещо інше визначення Єдиного реєстру досудових розслідувань дається іншими авторами, під яким розуміється «упорядкована електронна інформаційна база кримінальних процесуальних документів, метою якої є фіксація, зберігання, облік, захист, пошук, узагальнення, використання відомостей про кримінальне правопорушення, осіб, що їх вчинили, процесуальні рішення слідчого, процедура та початок про хід досудового розслідування» [4, с.9].

Така електронна система функціонує на загальних засадах кримінального процесу. З провадженням у кримінальну процесуальну діяльність Реєстру виділяють чотири форми фіксації процесуальних рішень та дій: паперовий, паперово-електронний, електронно-паперовий та електронний.

Джерела інформації про вчинення кримінальних правопорушень та інших подій, що надходять до органів національної поліції, уповноважених розпочати досудове розслідування, чітко визначені в п. 1.2 Інструкції «Про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події», затвердженої наказом МВС № 1050 від 19 листопада 2012 року [7].

Згідно із пунктами 3.5, 3.11 цієї Інструкції, ці джерела інформації поділяють на дві групи:

- до першої групи належать заяви та повідомлення фізичних та юридичних осіб, які містять інформацію про кримінальні правопорушення та інші події;
- до другої групи належать заяви та повідомлення фізичних та юридичних осіб, які не містять відомостей, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

До інформації першої групи належать відомості, які відповідно до ст. 214 КПК України є підставою для внесення даних до ЄРДР та початку досудового розслідування [7].

Досудове розслідування злочинів, вчинених проти інкасації грошових коштів шляхом розбою являє собою регламентовану кримінальним процесуальним законом діяльність оперативних підрозділів, органів досудового розслідування, прокурора, спрямовану на збирання, перевірку й оцінку доказів для вирішення питання про наявність або відсутність події кримінального правопорушення, вини певної особи в його вчиненні, про характер і розмір шкоди, заподіяної правопорушенням, на встановлення інших обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні [3].

За функціональною спрямованістю в структурі досудового розслідування виділено три етапи: 1) початок досудового розслідування; 2) здійснення досудового розслідування; 3) завершення досудового розслідування. Зазначені етапи супроводжуються

обов'язковими електронними процесуальними процедурами, передбаченими ЄРДР, які є невід'ємним елементом лише стадії досудового розслідування.

З моменту отримання відомостей про кримінальне правопорушення до їх внесення в ЄРДР є самостійною прихованою стадією кримінального провадження.

В.М. Тертишник визначив вказану (початкову) стадію як дослідче провадження [14].

У зазначеній стадії беруть участь слідчий, прокурор, заявник, потерпілий, особи, що дали пояснення, поняті, експерт, спеціаліст, інші учасники огляду місця події. Засобами перевірки заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення є: огляд місця події, огляд трупа, отримання предметів та документів від заявника, їх огляд; одержання пояснень від учасників кримінального провадження та інших осіб, якщо вони проти цього не заперечують. У кінці цієї стадії може бути прийнято рішення про внесення до ЄРДР відомостей, що зобов'язані зробити слідчий або прокурор за наявності ознак кримінального правопорушення, або про відмову у внесенні відомостей до Реєстру, яка передбачає інший порядок розгляду звернення: наприклад, відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян» [6], з наданням роз'яснення заявнику.

Ця (початкова) стадія кримінального процесу згідно ч. 1 ст. 214 КПК України зобов'язує слідчого, прокурора невідкладно в граничний 24-годинний термін після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення після самостійного виявлення ним будь якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування [8, с. 422].

Згідно ст. 2 КПК України досудове розслідування злочинів вчинених проти інкасації грошових коштів шляхом розбою в першу чергу вирішує загальні завдання кримінального провадження у властивій йому процесуальній формі: здійснення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінального правопорушення з тим, щоб: а) кожний, хто його вчинив, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини; б) жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу; в) до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [8, с. 16].

Стадія досудового розслідування має кримінально-правове та кримінальне процесуальне значення. Кримінально-правове значення досудового розслідування полягає у тому, що у ньому здійснюється кваліфікація кримінального правопорушення: спочатку у ЄРДР, потім у повідомленні про підозру і, нарешті, – в обвинувальному акті. Кримінальне процесуальне значення стадії досудового розслідування виявляється в тому, що у ній встановлюються межі судового розгляду [1].

Призначенням стадії досудового розслідування є розв'язання питання про формування і формулювання обвинувачення, яке передається прокурором до суду. У разі встановлення обставин, що перешкоджають притягненню певної особи як обвинуваченого, кримінальне провадження закривається. Якщо під час розслідування будуть встановлені обставини, що звільняють особу від кримінальної відповідальності, то справа має бути направлена до суду [2].

В КПК України передбачено вісім процесуальних рішень, відомості про які має бути внесено до ЄРДР: початок досудового розслідування (ст. 214), визначення місця проведення досудового розслідування (п. 2 ч. 4 ст. 218); повідомлення про підозру (ч. 4 ст. 278); зупинення та відновлення досудового розслідування (ч.ч. 3,4 ст. 280); оголошення розшуку підозрюваного (ч. 2 ст. 281); завершення досудового розслідування (ч. 3 ст. 283); здійснення спеціального досудового розслідування (ч. 6 ст. 297- 4). До того ж невнесення вказаних даних до електронної системи передбачає нечинність відповідних процесуальних дій, про що свідчить визначена ст. 214 КПК України заборона проведення

досудового розслідування до внесення відомостей до ЄРДР [8]. Така форма фіксації процесуальних дій відображає паперово-електронну форму досудового розслідування.

Реєстраторами ЄРДР є: прокурори, у тому числі: керівники прокуратур; керівники органів досудового розслідування; слідчі: органів прокуратури, національної поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів державного бюро розслідувань (з моменту створення). Після отримання від керівника доручення про проведення досудового розслідування саме реєстратори вносять до ЄРДР відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК України [9].

Відомості про реєстраторів та користувачів заносяться до довідника організаційної структури Реєстру по кожному органу досудового розслідування та прокуратурах. Кадрові підрозділи органів прокуратури, національної поліції, СБУ, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, ДБР та НАБУ у день підписання наказу про призначення чи звільнення керівника прокуратури, прокурора, керівника органу досудового розслідування та слідчого письмово повідомляють про це осіб, відповідальних за ведення довідників зазначених відомств, для внесення до них змін про реєстраторів [10].

Суб'єктами, які здійснюють технічне і технологічне супроводження функціонування ЄРДР є: адміністратор ЄРДР (ГПУ, прокуратури обласного рівня), зокрема працівники відділу ведення ЄРДР (у системі суб'єктів є іншими непроцесуальними учасниками). Статус даних осіб регулює Положення, але на рівні законів та КПК України про таких осіб не згадується [5, с. 71].

Такі суб'єкти не є процесуальними керівниками або керівниками прокуратури відповідно до ст.ст. 36, 37 КПК України та не наділені процесуальними правами, однак безпосередньо впливають на процес шляхом видачі електронних ключів доступу до Реєстру.

Всім процесуальних рішень, згідно з вимогами КПК України, підлягають обов'язковому внесенню до Реєстру. Зокрема, до ЄРДР вносяться відомості про:

1) початок досудового розслідування кримінального правопорушення, вчиненого проти інкасації грошових коштів, які повинні містити таку інформацію:

а) дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

б) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;

в) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

г) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;

д) попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

ж) прізвище, ім'я, по-батькові та посаду службової особи, яка внесла відомості до Реєстру, а також слідчого, прокурора, який вніс відомості до Реєстру та/або розпочав досудове розслідування;

з) інші обставини, передбачені положенням про Єдиний реєстр досудових розслідувань (ч. 5 ст. 214 КПК України);

2) визначення місця проведення досудового розслідування (ч. 4 ст. 218 КПК України);

3) дату та час повідомлення про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність (ч. 4 ст. 278 КПК України);

4) зупинення досудового розслідування (після оформлення постановою прокурора або слідчого за погодженням з прокурором) (ч. 4 ст. 280 КПК України);

5) відновлення досудового розслідування(після оформлення постановою прокурора або слідчого) (ч. 3 ст. 282 КПК України);

6) оголошення розшуку підозрюваного, після винесення окремої постанови (якщо досудове розслідування не зупиняється) або постанови про зупинення досудового розслідування (якщо таке рішення приймається із зазначенням даних про розшук) (ч. 2 ст. 281 КПК України);

7) закінчення досудового розслідування (після паперового оформлення: закриття кримінального провадження, звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру) (ст. 283 КПК України);

8) здійснення спеціального досудового розслідування(ч. 6 ст. 297- 4 КПК України)[5, с. 71-72].

Внесення певних даних до Реєстру передбачено також Положенням про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, яке частково дублює вимоги КПК України з цього питання. Відповідно до п. 2.1 розділу I Положення, до Реєстру вносяться відомості про: електронний сегмент стадії досудового розслідування:

1) час та дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;

3) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;

5) попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

6) передачу матеріалів та відомостей іншому органу досудового розслідування або за місцем проведення досудового розслідування (ч. 5 ст. 36, ч. 7 ст. 214, ст.ст. 216, 218 КПК України);

7) прізвище, ім'я, по -батькові та посаду слідчого, прокурора, який вніс відомості до Реєстру та/або розпочав досудове розслідування;

8) дату затримання особи;

9) обрання, зміну та скасування запобіжного заходу (ст.ст. 178, 200, 202, 492, 493, 508 КПК України);

10) час та дату повідомлення про підозру, відомості про особу, якій повідомлено про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

11) час та дату складання повідомлення про підозру; відомості про особу, стосовно якої складено повідомлення про підозру; правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, у разі неможливості повідомлення такій особі про підозру з об'єктивних причин;

12) юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру;

13) зупинення та відновлення досудового розслідування;

14) оголошення розшуку підозрюваного;

15) об'єднання та виділення досудових розслідувань;

16) продовження строків досудового розслідування та тримання під вартою;

17) встановлені, відшкодовані матеріальні збитки, суми пред'явлених позовів у кримінальному провадженні, вартість арештованого майна;

18) закінчення досудового розслідування [5, с. 73-74].

До клопотань про: 1) дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та обшук окрім оригіналів або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, також повинен бути доданий витяг з ЄРДР щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання; 2) застосування, зміну або скасування заходу забезпечення кримінального провадження – додається витяг з ЄРДР щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання. Потерпілий та заявник, відповідно до ст.ст. 56, 60 КПК України, мають право отримати від органу, до якого подали заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію (витяг з ЄРДР).

Витяг з Реєстру – це документ про внесення певних відомостей про кримінальне правопорушення до Реєстру або про відсутність таких у Реєстрі (п. 4.1 розділу I Положення) [11].

У КПК України відсутнє визначення ЄРДР, тому ми підтримуємо запропоновано Діковим І.В. визначення Єдиного реєстру досудових розслідувань як упорядкованої електронної інформаційної бази кримінальних процесуальних документів, метою якої є фіксація, зберігання, пошук, облік, захист, узагальнення, використання відомостей про кримінальне правопорушення, осіб, що його вчинили, процесуальні рішення слідчого, прокурора, початок та хід досудового розслідування [5, с. 77].

І.В. Чурикова зазначає, що час з моменту отримання відомостей про кримінальне правопорушення до внесення в ЄРДР є прихованою стадією відкриття кримінального провадження та самостійною стадією кримінального процесу [12]. Вказана стадія лише частково охоплюється кримінальним процесуальним законом, який передбачає граничний, 24-годинний термін відповідної реєстрації (ч. 1 ст. 214 Кодексу).

Таким чином, підставами для початку досудового розслідування є заява (про вчинений злочин; з'явлення із зізнанням); повідомлення (підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення кримінального правопорушення; повідомлення, опубліковані в пресі); самостійне виявлення слідчим, прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення (під час іншого досудового розслідування, через засоби масової інформації, матеріали оперативних підрозділів, виконавчої служби, контролюючих органів тощо).

Список використаних джерел

1. Вакулік О.А. Початок досудового розслідування у кримінальному провадженні: навч. посіб. / О.А. Вакулік, Ю.І. Азаров // 2015. – 184 с.

2. Варій М.Й. Психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.Й. Варій // К: Центр учбової літератури. – 2007. – 288 с.

3. Герасимов І. Ф. Некоторые проблемы раскрытия преступлений / И. Ф. Герасимов // Свердловськ. – 1975. – С. 174.

4. Діков І.В. Особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Автореф. дис. .... канд. юрид. наук. - Ірпінь. – 2016. – 16 с.

5. Діков І.В. Особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Дис. канд. юрид. наук. – Ірпінь. – 2016. – 230 с.

6. Закон України «Про звернення громадян» / [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>

7. Інструкція «Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затвердженої наказом МВС №1377 від 06 листопада 2015 року [Електронний ресурс].- Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15>

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відпов. ред. С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко// Харків. – Одисей. – 2013. – 1104 с.

9. Нефьодов Максим. Законопроект «Про публічні закупівлі» має бути прийнятий якнайшвидше // Український кризовий медіа - центр. – 2015.– 21 грудня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uacrisis.org/ua/38807-procurement>

10. Общая теория государства и права. Академический курс в 3-х т.– Изд. 2-е, перераб. и доп. – Т.1 / Отв. ред. проф. М.Н. Марченко // – М: Зерцало – М.– 2002. – 528 с.

11. Оніщенко Н.М. Загальна характеристика правової системи як інтегруючої категорії правової науки / Н.М. Оніщенко // Правова держава. – Вип. 11 – К.– 2000.– С. 62–64

12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

13. Столітній А.В. Електронне кримінальне провадження: передумови виникнення, сучасний стан та перспективи розвитку: монографія /А.В. Столітній //– Київ. – 2016.– 724 с.

14. Тертишник В.М. В рамках антикорупційних заходів відкрито інформацію про власників земель по всій території України [Електронний ресурс] //Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів державної влади. – 2015.–5жовтня.–Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248533212&cat_id=244276429

ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ НА ТЕМУ "ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА"

Кацевич Т., здобувач вищої освіти Філософського факультету Київського Національного університету імені Тараса Шевченка

27 квітня 2018 року в рамках щорічної наукової конференції «Дні науки» Філософського факультету Київського Національного університету імені Тараса Шевченка студентами 4 курсу спеціальності «політологія» було організовано та проведено круглий стіл на тему "**ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА**" під головуванням доктора юридичних наук, професора кафедри теорії держави та права, президента «Асоціації Українських правників» Костицького Василя Васильовича.

Взяти участь у роботі круглого столу, презентувавши власні наукові здобутки, а також висловити думки з приводу актуальних проблем в галузі прав людини мали змогу всі бажаючі. Робота круглого столу відбувалася у формі представлення учасниками доповідей в межах окресленої тематики, а також обговорення найбільш дискусійних тем. Свої наукові напрацювання презентували **Гончарук Ігор, Кацевич Тетяна, Єсенніков Кирило та Мусієнко Катерина**. Кожен виступ тривав близько 15-ти хвилин, проте навіть за такий короткий час доповідачам вдалося окреслити актуальність досліджуваного питання, змістовно та якісно розкрити сутність проблематики, зазначити перспективи подальшого розвитку даної теми, а також відповісти на запитання журі, до складу якого входили Калина Юлія, Година Аліна та Галькевич Оксана – студентки філософського факультету.

Першим доповідачем, **Кирилом Єсенніковим**, було проаналізовано рівень забезпечення прав людини в Індії, зокрема, крізь призму розгляду трьох основних проблем індійського суспільства: кастова стратифікація, взаємовідносини мусульман та індуїстів, проблема прав жінок. Здобуття незалежності дало новий імпульс для розвитку індійського права. Рішучий крок у реформуванні правової системи країни було зроблено з прийняттям Конституції 1950 року, що проголосила світський характер держави. Конституція закріпила досить широкий перелік демократичних прав і свобод громадян, а також встановила їх гарантії, насамперед можливість звернення до Верховного суду в разі порушення конституційних прав і свобод.

Перетворення Індії на незалежну державу не означало відмови від укорінених правових концепцій і прийнятого в колоніальний період законодавства. У Конституції міститься підтвердження того, що створене раніше право продовжує діяти. Водночас Верховний суд країни визначив, що британські акти застосовуються, якщо вони не